

Instruista trejnado: kial, kiel, kie?

Dr. hab. Ilona KOUTNY, prof. UAM en Poznano, Pollando
Gvidanto de la Interlingvistikaj Studoj
Gvidanto de la Finn-Ugra Katedro
Universitato Adam Mickiewicz (UAM) en Poznano, Pollando
Lingvisto, lingvoinstruisto

Mallonge: La artikolo klarigas kial instruista trejnado estas grava por instruantoj de Esperanto kaj kial la oficiala formado necesas por entrepreni la instruadon en diversgradaj lernejoj. La aŭtorino skizas la bezonatajn kondiĉojn por profesie instrui Esperanton. Ŝi prezentas la diversajn eblojn ofertitaj al instruistoj en la Esperanto-movado kaj pli detale priskribas la unujaran studadon en Poznano (Pollando) ĉe UAM, kadre de la interlingvistikaj studoj, kiu disponigas la plej altnivelan diplomon/atestilon pri instruado de Esperanto.

Kial instruista trejnado?

Esperanto estas facila lingvo, eblas ĝin lerni rapide. Post unujara lernado jam eblas instrui ĝin. – Ni povas aŭdi tiajn opiniojn. Estas vero en ĝi, tamen... Pro la logikeco kaj produktiveco de la lingvaj reguloj, eblas regi la gramatikan sistemon kaj kompreni sufiĉe multe el esperantaj tekstoj post mallonga lernado. Sed oni povas renkonti ankaŭ malnovajn esperantistojn ĉe kiuj la prononco (usoneca, franceca aŭ alia) hirtigas niajn orelojn, aŭ la forgeso pri akuzativo kaj malbona uzo de (ne)transitivaj verboj, se ne paroli pri participoj ĝenas nian gramatikan senton kaj povas rezultigi miskomprenon. Por bona aktiva uzo tamen necesas ekzercado, konscia praktika uzo de la lingvo! La facila lernebleco de iu ajn lingvo dependas ankaŭ de la diferenco inter la lernata lingvo kaj la gepatra lingvo de la lernanto, tiel ankaŭ Esperanto havas pli malfacilajn flankojn por certaj parolantoj (vd. mian artikolon: Ĉu facila lingvo facile lerneblas?).

La lingvokono bezonas maturiĝon por ke iu komencu instrui. Eĉ bona lingvokono ne sufiĉas por instruado, sed ankaŭ bonaj metodoj necesas. Iu povas havi naturan kapablon por instrui, tamen ĉiam eblas kapti novajn ideojn kiel pli efikigi kaj interesigi la lecionojn, ekkoni novajn lernmaterialojn, novajn perspektivojn, kiuj utilos al niaj lernantoj. Kaj tio estas tre bonvena kaze de Esperanto, ja la lernantoj lernas Esperanton por interese pasigi la tempon, pliaĝuloj eĉ eksplicite por ekzerci sian menson (ekz. en la universitatoj de la tria aĝo, vd. Koutny 2016b). Esperanto ne donas tujan profiton, en laborejoj ĝi ne estas bezonata, necesas io kio altiras la atenton, ebligas rapidan progreson kaj agrabligas la lecionojn, por ke la komencantoj de la kurso ankaŭ finu ĝin. Tial la instruisto de Esperanto devas esti pli bona ol instruisto de aliaj lingvoj.

Se iu volas instrui Esperanton ne nur en la loka klubo aŭ esti *onkl(in)o*, reta helpanto por komencantaj Esperanto-parolantoj, sed volas instrui Esperanton oficiale en lernejo, tiam iuspeca diplomo estas necesa, ja ankaŭ por instrui aliajn lingvojn diplomo estas postulata. Tion povas doni deca instruista trejnado kun multflanke ellaborita kaj fiksita programo, kun fina ekzameno.

La instruado de Esperanto en lernejoj certigas bonan statuson por la lingvo. Ĝia manko montras ĝian malfortecon. Se rigardi la statistikon de Edukado.net^[1] evidentiĝas, ke nur en malmultaj lernejoj – bazaj, mezaj aŭ superaj – Esperanto estas oficiale instruata, eĉ se ni alkalkulas, ke parto de la kursoj ne estas tie registrita: laŭ tiu statistiko en 35 lernejoj el 21 landoj lernas 637 lernantoj en la tuta mondo!! Kelkaj el la kursoj – kvankam en la lernejo –

estas nur aldonaj kursoj sen poentoj, sen kalkuliĝi al la studobjektoj. Maltrankviliga estas la fakto, ke Esperanto apenaŭ estas instruata en elementaj lernejoj, kvankam ĝian lernfaciligan (propedeŭtikan) efikon tie eblus plej efike eluzi.

Mankas profesiaj instruistoj de Esperanto, kiuj rajtus entute instrui Esperanton en lernejoj. Se en iu lando la edukadministracio decidus enkonduki Esperanton, eĉ nur eksperimente en kelkaj lernejoj, estus problemo trovi sufiĉe da kvalifikitaj instruistoj.

Kion sciu instruisto de Esperanto?

Bona lingvokono, tio estas bona rego de la gramatiko kaj riĉa vortprovizo, estas la bazo por instruisto (temas pri la C1-nivelo en KER-ekzamenoj). Ankaŭ kulturaj konoj, bazaj konoj pri la Esperantaj literaturo kaj movado estas necesaj. Li/ŝi devas koni la situacion de Esperanto en la mondo por povi doni konsilojn al la freŝbakitaj Esperanto-lernantoj kiel uzi la akiritan scion kaj kiel daŭrigi. Instruisto devas ĉiam pli multe scii ol siaj lernantoj.

Bona instruisto konas diversajn instrumentojn kaj lernolibrojn, aplikas ilin laŭ la bezono de la instruata grupo: alimaniere lernas infanoj, junaj plenkreskuloj kaj pli aĝaj personoj. La komunika metodo kun rolludoj estas pli alloga ol la gramatika-traduka metodo kaj facile aplikeblas por Esperanto pro ĝia simpla gramatiko. Nuntempe la retaj ebloj estas nepre eluzendaj. Ankaŭ la tradicia movado transformiĝas: apenaŭ funkcias kluboj, male la retlistoj kaj forumoj furoras.

Bazaj metodikaj konoj entenas kiel evoluigi la lingvokapablojn de lernantoj (lego, aŭskulto, skribo, parolo), kiel ellabori ekzercojn kaj testi la lernitan materialon, kiel plani lecionon kaj kurson. Esperanta metodiko enhavas:

- la instruadon de elparolo, adaptitan al la gepatra lingvo de la lernanto,
- la instruadon de gramatiko kun speciala atento al problemoj pro la malsimileco de la gepatralingva sistemo (ekz. uzo de akuzativo por tiuj en kies lingvo ĝi ne ekzistas aŭ funkcias iom malsame),
- la instruadon de vortprovizo kun speciala atento al la plursignifeco en la denaskaj lingvoj de la partoprenantoj, al la eluzo de vortonestoj ktp.,
- la instruadon de bazaj kulturaj konoj pri Esperantio (gravaj aranĝoj, kulturaj centroj ...).

Instruisto devas koni ankaŭ la instruhelpilojn de diversaj lernolibroj, legaĵoj, muzikaĵoj ĝis filmetoj kaj retkursoj, scii pri kursoj, KER-ekzamenoj ktp.

Kompleksa instruista formado prezentas ĉiujn flankojn de la instruado kaj trejnas la partoprenantojn pri ili, konsciigas ilin pri transfero inter la gepatra kaj lernata lingvoj dum la instruprocezo, prezentas ankaŭ la lernfaciligon de Esperanto por aliaj lingvoj. La partoprenantoj mem pretigas ekzercojn, ellaboras instruplanojn kaj lecionplanojn adaptitajn al la kondiĉoj kaj celoj de la kurso, prezentas provlecionon. Fine la kursanoj pretigas laboraĵon pri elektita temo surbaze de fakliteraturo kaj propra esploro. La fina ekzameno testas ankaŭ la konojn de la instruista kandidato pri gramatiko, literaturo, movado kaj kulturo de Esperanto.

Kie akiri instruistan diplomon?

Oficiala kompleksa formado de instruistoj en universitata nivelo – simile al la tiu de aliaj lingvoinstruistoj – okazas nur kadre de la Interlingvistikaj studoj de UAM (Universitato Adam Mickiewicz, en Poznano, Pollando). La 3-jaraj postdiplomaj studoj disponigas ne nur la bazojn de esperantologio kaj interlingvistiko dum la unuaj 2 jaroj, sed ankaŭ bazajn konojn pri lingvistiko kaj komunikado dank' al la kontribuantaj specialistoj. En la tria jaro okazas specialiĝoj, inter kiuj la lingvopedagogia havas prioritatan rolon. Fine de la tria jaro la gestudentoj defendas sian diplomlaboraĵon kaj ricevas universitatan atestilon pri la plenumo de postdiplomaj interlingvistikaj studoj kun la elektita specialiĝo. Surlokaj sesioj okazas dufoje jare (po unu intensa semajno en septembro kaj februaro), intertempe necesas hejma laboro por la skribaj taskoj kaj pretiĝo por la ekzamenoj. La studoj rekomenciĝas ĉiun trian jaron, la sekva estos en septembro 2017.

Eblas aliĝi al la 3a jaro de la studoj kaj kune kun la universitataj studentoj partopreni la lingvopedagogian specialiĝon, kiu estas nomata instruista trejnado. Por tiuj partoprenantoj krom la metodikaj kursoj okazas ankaŭ koncizaj kursoj pri gramatiko, literaturo kaj E-movado. La jara kursaro laborigas la partoprenantojn hejme pri konkretaj taskoj kiuj helpas ilian postan instruistan laboron. La akceptita finlaboraĵo kaj la fina ekzameno pri gramatiko, literaturo, movado kaj kulturo estas la postulo por la instruista diplomo de ILEI. Tiu ĉi instruista trejnado realiĝas en la kunlaboro de la Interlingvistikaj Studoj de UAM, ILEI kaj Edukado.net kaj estas kompleksa formado dum nur unu jaro.

Okazas kompleksa reta instruista trejnado kadre de Edukado.net kun transdono de propra atestilo. Tiun formon eblas kompletigi per la surloka trejnado en Poznano. Ja por bona instrupraktiko necesas viva kontakto kaj praktika instruado kun gvidanto.

Esperanto-instruistojn, kursestrojn kapabligas laŭ modula instrusistemo la Germana Esperanto-Centro (Filio de GEA por Klerigado kaj Kulturo) en kunlaboro kun AGEI, la landa sekcio de ILEI, en Herzberg am Harz (Germanio). Diplomon eblas akiri laŭ la postularo de la Germana Esperanto-Instituto.

Krome okazas mallongaj metodikaj trejnsesioj, lertigoj kun partoprenatestiloj dum konferencoj de ILEI kaj aliaj aranĝoj. Ili ne donas kompleksan instruprogramon, ne postulas aldonan laboron, kaj ne gvidas al fina kompleksa ekzameno. Necesus harmoniigi kaj niveligi la diversajn programojn por ke la instruista diplomo de ILEI restu altkvalita, fidela al la nivelo ellaborita kaj praktikata en universitato. La universitata formado de instruistoj de UAM daŭrigas la tradicion de la budapeŝta universitato ELTE, kie István SZERDAHELYI fondis la Esperanto-fakon en 1966 kaj formis instruistojn dum du jardekoj (vd. Koutny 2001).

Fine

Se esperantistoj serioze intencas pretiĝi por instruado de Esperanto inter oficialaj kadroj, tiam bezonatas instruistoj kun bonaj bazoj kaj iuspeca diplomo. La lingvan bazon atestas la KER-ekzamenoj, kies gravecon jam multaj komprenis. Estas tempo por ke instruantoj iĝu instruistoj de Esperanto kun solida formado kaj rekonata atestilo/diplomo. Nur sur tiu bazo eblas lanĉi la sloganon „Esperanton en lernejojn”.

La instruista trejnado de UAM – kiu okazas nur ĉiun trian jaron – kunlabore kun ILEI kaj Edukado.net atendas kandidatojn por la studjaro 2016/17.

Al la programo kontribuos Katalin KOVÁTS, Zsófia KÓRÓDY, Duncan CHARTERS, Ilona KOUTNY (lingvopedagogio, gramatiko) kaj Renato CORSETTI, István ERTL, Tomasz CHMIELIK, Aleksander KORJENKOV (kulturo, movado).

Kontakto: interlin@amu.edu.pl; <http://www.amu.edu.pl/~interl/>

Bibliografio

Koutny Ilona 2001: Universitata instruado kaj instruista trejnado. IPR 2001/4: 13-21.
http://www.ilei.info/ipr/universitata_instruado.htm

Koutny Ilona 2016a: Ĉu facila lingvo facile lerneblas? Pri la komplekseco de esperanto. Aperonta en: Gobbo, Federico (red.): Lingua, politica, cultura... New York: Mondial

Koutny Ilona 2016b: Kunlaboro inter diversaguloj kadre de la Interlingvistikaj Studoj de UAM. En: Simpozia Kajero 1. Vroclavo

---

[1] <http://edukado.net/prie/sinprezento/statistiko?tipo=lernejaj> kursoj, majo 2016